Vereniging Landschap en Milieu Hattem
Per adres: Langenberg 2
8051 AV Hattem

Email: info.vlmh@gmail.com
Telefoonnummer voorzitter: 06 49 65 06 82

Aan: de raad van Hattem
Postbus 93
8050 AB Hattem

Per email

Datum: 14 juni 2023

Betreft: Agendapunt 4: koersbepaling voor een 'zonnestort op de voormalige vuilstort.'

Geachte raad,

Op de agenda van de raadscommissie van 19 juni staat de koersbepaling 'voor een zonnestort op de voormalige vuilstort' op grond die eigendom is van de gemeente. U wordt om steun gevraagd voor de allocatie van middelen en mensen van de gemeente vanaf nu. Als u die inzet afwijst heet de gemeente Powered by Hattem (PbH) welkom om een aanvraag in te dienen. In beide gevallen werkt de gemeente mee. We verzoeken de raad om uw afspraken over natuurverbetering op dit terrein gestand te doen, het initiatief te stoppen en natuurherstel en verbetering niet langer uit te stellen.

'Niet bij voorbaat al kansloos' is wat het college na al die jaren u nog te bieden heeft. Of te wel, nét niet volkomen kansloos. We hopen dat deze kwalificatie in de raad tot reflectie leidt. Onze inschatting ligt overigens nog daaronder. Vorig jaar hebben we aan PbH informatie gegeven over onvolkomenheden in de passende beoordeling. Het opiniestuk noemt daarnaast de te hoge stikstofdepositie (onder andere 0,61mol N/ha/jaar op Lg14 en 0,22 N/ha/jaar op H9190)[1].

We zijn blij dat na jarenlange stilstand PbH en de Vereniging Landschap en Milieu (VLMH) samen optrekken om de mogelijkheden van een energietuin te bekijken op een kansrijke plek die al in 2016 als zoeklocatie werd genoemd[2]. Toch voelen we ons genoodzaakt het opiniedocument aan te vullen met informatie over bestuurlijk bindende afspraken en met informatie die nodig is om de haalbaarheid van dit initiatief in te schatten.

Opeenvolgende colleges zijn positief over dit initiatief. Het wordt aan Hattem verkocht op natuur. De werkelijkheid is iets anders: het initiatief voorkomt kosten voor natuurontwikkeling en de gemeente probeert sinds 2018 de bescherming van de natuur juist te verminderen[3]. De natuur is zelfs

verslechterd de afgelopen jaren. Enerzijds door uitstel van beoogde natuurontwikkeling en anderzijds doordat het terrein in de tussentijd als 'stort' wordt behandeld in plaats van als natuur.

Zonnestort op voormalige vuilstort….Het is geen goede plek voor zonnepanelen

De term 'zonnestort' verbloemt dat dit geen goede plek is voor zonnepanelen. De opbrengst is laag vanwege de instraling per m^2 en door schaduwvorming kan de beschikbare 3,5 hectare niet volledig benut worden[4]. Er zijn veel betere plekken met meer mogelijkheden in Hattem te vinden.

Voormalige vuilstort… Of beschermde natuur die op hele terrein verbeterd moet worden

Het verbaast ons niet dat natuuronderzoeken bevestigen dat de natuur verbeterd kan worden. Het terrein is immers op basis van ecologische criteria onderdeel geworden van Natura 2000 de Veluwe. Het terrein is aan het Gelders Natuurnetwerk (GNN) toegevoegd mede vanwege haar ligging en met de taakstelling om de natuur te verbeteren. De natuur op Landgoed Molecaten welke ook deel uitmaakt van Natura 2000, is waardevol. De open plek aan de Nassaulaan is de enige mogelijke verbinding tussen de natuur op dit landgoed met de rest van de Veluwe en is daarom onmisbaar.[5]

De gekozen term 'vuilstort' verhult dat het terrein onder beschermde natuur valt en dat het initiatief op Natura 2000 strijdig is met de Code Zon op Land. Naar u (én door u), naar de RES, naar de bewoners van Hattem en naar de provincie toe wordt de locatie steevast aangeduid met 'vuilstort' of 'stort'. De benaming dekt de lading niet, het is sterk beeldvormend en zet iedereen op het verkeerde been.

De natuur is de afgelopen jaren beschadigd

Natura 2000 vereist een niveau van zorgvuldigheid die tot nu toe bestuurlijk ontbreekt[6]. Door het terrein consequent met vuilstort aan te duiden is zelfs schade toegebracht aan Natura 2000. We hebben ambtenaren en college verzocht om het terrein niet telkens met de naam 'vuilstort' aan te duiden. Het is vragen om ellende. Men weigerde en ellende volgde: de gemeente liet de illegale stort van grond toe en adviseerde een projectorganisatie om haspels plaatsen. Met grond en blad kwam plastic en Japanse Duizendknoop mee. In 2022 leidde een en ander tot een handhavingsbrief van de provincie.

Natuur verbeteren = herontwikkeling

Dat hier een vuilstort wordt 'herontwikkeld' door er zonnepanelen op te leggen is een hardnekkig misverstand. Een zonnepark doorkruist herontwikkeling. Die keuze ligt immers al meer dan tien jaar achter ons. In 2011 stelde de provincie beleid op voor stortplaatsen[7]. Waar op andere plekken werd gekozen voor zonnevelden, motorcross, golf- of bedrijventerrein, kozen gemeente en de provincie hier bewust voor verbeteren van de al aanwezige natuur[8]. Dit beleid is vervolgens bestuurlijk verankerd in het uitvoeringsprogramma Hattemerpoort 2010-2018[9], het LOP in 2011[10], en de uitvoeringsparagraaf 2012-2025 van de structuurvisie[11].

Het initiatief leidt tot minder natuur, niet meer

Natuurontwikkeling is uitgesteld waardoor de biotoop in het oostelijk deel is verslechterd[12]. Een zonneveld neemt daarnaast ruimte voor de natuur weg. Er vervalt immers leefgebied.
Een zonneveld is ook slecht voor de bodem. Provincie Gelderland sluit zonnevelden in dassenleefgebied sinds kort bijvoorbeeld uit omdat deze dieren gebieden waarin zonnepanelen liggen

verlaten en op zoek moeten naar andere gebieden om te foerageren. Om de druk van dassen in de nabijgelegen tuinen te verminderen ligt natuurverbetering (het terrein heeft als 'kernwaarde leefgebied das') voor de hand.

Voormalig? Gesloten en provincie bevoegd

Volgens het opiniestuk is de gemeente bevoegd bij zonneparken. De zonnepanelen komen echter niet op een voormalige stort, maar op een gesloten stort. Gedeputeerde Staten zijn het bevoegde gezag voor alle activiteiten op en rond een gesloten stortplaats (besluit omgevingsrecht artikel 3.4). De gemeente is hiervan op de hoogte[13].

Meer realiteitszin en vooral zorgvuldigheid nodig

De gemeente dacht in 2018 meerdere vliegen in één klap te slaan: natuur is 'goedkope grond', natuur verbeteren kost geld[14], en de noodzaak om een andere locatie voor duurzame energie te zoeken verviel, zo dacht men[15]. De omgevingsvisie van provincie Gelderland, 'Gaaf Gelderland', geeft echter aan dat grootschalige zonnevelden hier niet mogelijk zijn. De gemeente heeft in de zomer van 2018[16] geprobeerd om dit aan te passen, maar dat is niet gelukt. De provincie gaf ruimte tot een gesprek[17] en dat leidde tot de intentie tot een verkenning of natuur en energieopwekking elkaar kunnen versterken.

De gemeente ging direct hard uit de startblokken. Het college nam het initiatief als voldongen feit op in de concept - RES[18], in het programma duurzaamheid Hattem[19], in het beleidskader 'hernieuwbare energie[20]', leverde het startkapitaal aan PbH door de aankoop van certificaten, en stapt naar de provincie met de boodschap dat de raad de ontwikkeling zo snel mogelijk wil. Naar buiten toe ontkent de wethouder dit overigens[21], er is enkel sprake van een onderzoek. Uit een interne notitie van de provincie ten behoeve van gedeputeerde van der Meer (13 november 2019):

In augustus 2019 heeft gemeente Hattem een verzoek ingediend bij gedeputeerde van der Meer voor een bestuurlijk overleg met wethouder Schipper en dhr. Stoppelenburg over de casus. Tijdens telefonisch overleg geeft wethouder Schipper aan dat de gemeenteraad de ontwikkeling van een zonneveld zo snel mogelijk wil.

De provincie probeert vanaf de start de verwachtingen bij gemeente Hattem te temperen[22].

[redacted] Op 11 november is ook de aanpak van o.a. de casus Hattem zon besproken met de coördinatoren van het adviesteam. Het voorstel is dezelfde insteek voor het bestuurlijk overleg te hanteren:

- De gemeente Hattem kent de bezwaren en dilemma's binnen de huidige verordening, hoe zien ze zelf dit dilemma en wat zijn dan hun overwegingen om dit toch mogelijk te maken?
- Snappen ze het provinciale dilemma ook (echt)?
- Welke oplossingsrichtingen zien ze zelf?

Een ambtelijke vervolgafspraak n.a.v. dit overleg kan zijn om vanuit gezamenlijk besef de casus nog een keer goed en in volle breedte met elkaar af te pellen. Hierbij kan het advies van het adviesteam in worden meegenomen. Belangrijk is om geen verkeerde verwachtingen te wekken in het gesprek, er is momenteel weinig beleidsruimte.

De gemeente weet vanaf de start dat natuur in de weg staat van de plannen
Op basis van het voorgaande is het wellicht een verrassing voor de bewoners van Hattem, maar vanaf november 2018 ging de gemeente er al van uit dat er geen vergunning mogelijk is voor dit project. Dit inzicht is in de in de loop van de jaren niet veranderd. De volgende tekst is afkomstig uit een mail van de gemeente aan de provincie (9 september 2019)[23].

> De grootste barrière voor het project op dit moment is het feit dat de stortplaats gelegen is in het Gelders Natuur Netwerk (GNN). Dit is een door de provincie vastgesteld gebied waar ontwikkelingen niet mogelijk zijn. Wanneer vergunning zou worden aangevraagd wordt deze hierop afgewezen.

Maar hoe dan? De gemeente zet in op afwaarderen van de bescherming van de natuur als oplossing
De gemeente zet zich vanaf het allereerste begin in om de bescherming van de natuur naar Groene Ontwikkelingszone (GO) af te waarderen om aan het GNN probleem te ontkomen. Maar omzetten naar GO is in dit geval volgens de omgevingsverordening van de provincie sowieso niet mogelijk[24]. En de grens van Natura 2000 in Hattem is echter nog zo recent als in 2014[25] bekeken.

Compensatie van oppervlakte is één van belangrijkste regels die de natuur beschermen. Compensatie van oppervlak garandeert dat alleen projecten die echt niet op een andere locatie kunnen, binnen het GNN mogelijk zijn. Zelfs als herbegrenzen mogelijk geweest zou zijn: compensatie van het verloren gegane oppervlak blijft ook bij omzetting van GNN naar GO verplicht. Volgens de documenten van de provincie in ons dossier zou 5,5 hectare gecompenseerd moeten worden.

De verwijzing naar de 'RES 1.0' suggereert een status die het initiatief niet heeft

De RES 1.0 (RES: regionale energiestrategie). wordt in het opiniedocument opgevoerd om het initiatief bestuurlijke status te geven. Opname in de RES suggereert immers doordachtheid, objectiviteit en onafhankelijkheid. Het opiniedocument noemt de opname in de RES niet voor niets een 'pro.'

RES 1.0 - De locatie is geen zoekgebied
De projectorganisatie van de RES is niet bevoegd om zelfstandig zoekgebieden toe te voegen. De lokale overheid, u, besluit welke zoekgebieden voor Hattem worden opgenomen in de RES Noord-Veluwe Maar u was vanzelfsprekend niet volledig vrij in uw keuzes. Bij Natura 2000 telt een streng voorzorgbeginsel. Zoekgebieden in Natura 2000 de Veluwe zijn dan ook uitgesloten, de provincie informeerde de RES en gemeenten.

> Citaat uit mail van de provincie aan de VLMH (d.d. 4 juni 2021):
>
> *'In deze fase van de RES is bij de totstandkoming niet uitputtend rekening gehouden met diverse regelgeving voor eventuele projecten zon, behoudens Natura 2000 gebieden Veluwe, Rijntakken en Veluwerandmeer. Deze zijn uitgezonderd.'*

De zoeklocatie is voor besluitvorming in de raad op verzoek van de VLMH verwijderd uit de RES 1.0. De andere zoeklocatie op GNN/Natura 2000, in de uiterwaarden, verschuift op dat moment naar de ecologische verbindingszone[26], waarna de raad deze zoeklocatie besluit te verwijderen.

> Uit mail van de RES projectorganisatie aan Mars (22 maart 2021)[27].

Excuus voor de trage reactie; we zijn achter de schermen wel aan de slag gegaan met je mail over de Nassaulaan. Omdat het project aan de Nassaulaan inderdaad nog niet vergund is, hebben we besloten deze niet meer op te nemen op de RES kaart. Het noemen van het project op de lijst met in ontwikkeling zijnde projecten is aan de gemeente, daarop nemen we het project vooralsnog wel mee. Maar de definitieve status of uitkomsten van een

De locatie aan de Oranje Nassaulaan is nooit onderzocht in de RES Noord Veluwe en er is door stakeholders nooit over gesproken[28].

Het is in april 2021 vervolgens als ambitie op de lijst van de gemeente opgenomen en heeft nu de status van niet-uitgewerkt project. Het RES 1.0 document beschrijft de eerdergenoemde verkenning door gemeente en provincie naar de mogelijkheden van zon op GNN. Die verkenning heeft niet plaatsgevonden[29]. De planMER van de omgevingsvisie noemt de locatie niet als zoekgebied[30].

Adequate participatie had veel problemen, onnodige kosten en tijdsverlies kunnen voorkomen

Het belangrijkste doel van participatie is het verhogen van de kwaliteit van beleid en plannen. De VLMH is al sinds jaar en dag actief op duurzaamheid, zoals bijvoorbeeld bij een kortingsactie voor zonnepanelen. We hebben daarnaast kennis van natuurwetgeving en van locaties in Hattem.

Midden 2019 maakten de VLMH en PbH aanstalten om de mogelijkheden voor duurzame energie in het kader van de RES te inventariseren. Dit gezamenlijke voornemen verviel op de dag (!) dat de provincie de toenmalige wethouder informeerde dat drie projecten op GNN nader werden verkend, waaronder deze casus in Hattem[31].

De VLMH weigerde de discussie te beperken tot dit ene project. De vereniging werd, eerdere besluiten van de raad ten spijt[32], uitgesloten van participatie op het beleidskader 'hernieuwbare energie[33]' en van de lokale bijdrage in de RES 1.0. Informeren van college en raad hierover maakte geen verschil.

De gemeente heeft van alles geprobeerd om het initiatief op de agenda te houden en levensvatbaar te krijgen, van coalitieakkoord tot opname in de RES, startkapitaal, betalen van onderzoeken, gesprekken met provincie[34], het beleidskader met een uitzondering op de Code Zon op Land, artikelen in de media, bestemmingsplan buitengebied (het project was in juli 2021 als voldongen feit opgenomen in het concept bestemmingsplan buitengebied), de omgevingsvisie, vergunning [35], de bossenstrategie en recent de GAZO-prijs[36]. [37]. Voor 3 hectare aan zonnepanelen op een voor zonne-energie niet al te beste plek.

Hoogachtend,

Pauliene Mars
Voorzitter

Eindnoten

[1] Stikstofberekening zonnepark Hattem, BügelHajema, 3 juni 2020.
[2] Gebiedsanalyse, bijlage 4 bestemmingsplan buitengebied.

[3] Met medeweten van de raad. In de zomer van 2019 werd in de raadsvergadering al gevraagd hoever het stond met de omzetting naar GO en aangeboden via eigen contacten de provincie te beïnvloeden.
[4] Technische quick scan (juli 2021, bron provincie).
[5] Bron: kwalificatie als waardevol en onmisbare verbindingsfunctie zijn afkomstig uit documentatie van provincie Gelderland.
[6] Zie ook brief VLMH aan raad 2021.
[7] Kansen voor hergebruik en herontwikkeling van stortlocaties in Gelderland, 20 juni 2011.
Pagina 23:

> Actie:
> Na sluiting van de stortplaats wordt door gemeente en provincie gezocht naar een functie die past bij de ligging in de EHS en de Hattemerpoort.

[8] Provincie en gemeente vertellen het volgende enthousiast in een interview in de 'Nieuwe Veluwe'(nr 3, 2011).
'De provincie ziet het meest in het maken van een natuurlijke noord-zuid verbinding met recreatieve routes (..). Dieren kunnen zich dan makkelijker (..) verplaatsen. (..) De gemeente heeft het plan opgevat om de vuilstort te gaan beheren als wildrustplaats. (.) Dat de vuilstort een herbestemming krijgt als natuurgebied met recreatie is duidelijk."
[9] Vanaf 2008 stuurgroep Hattemerpoort waarin ook gemeente Hattem deelneemt. Ze besluiten tot het uitvoeringsprogramma op 15 juni 2010. Pagina 10.

> Tussen bungalowpark de Leemkule en de villawijk van Hattem ligt een voormalige stortplaats die wordt toegevoegd als leefgebied voor het edelhert.

[10] LOP (2011, raadsbesluit 24 oktober 2011: kaderstellend):

van het gebied meer beleefbaar maken.

Streefbeeld

Verspreid over het grote aaneengesloten bosgebied liggen een aantal open gebieden, die o.a. als foerageerplaatsen voor de grote hoefdieren fungeren. Door voldoende zichtlengte voelen de hoefdieren zich niet bedreigd, terwijl ze toch door mensen bekeken kunnen worden. Ook de voormalige vuilstortplaats is als foerageergebied voor zwijnen en herten ingericht. Er zijn veel minder hekken

Bijdragen:

- Inrichten van de bosranden om de voormalige vuilstortplaats met Europese en Amerikaanse eiken om zo een continu voedselaanbod voor grote hoefdieren als wilde zwijnen en edelherten te bieden.

En tot slot, 4.3.5 Natuurontwikkeling:

2. Beheren voormalige vuilstortplaats als foerageergebied voor grote hoefdieren

Doel:
Het beheer van de voormalige vuilstortplaats beter afstemmen op de natuurdoelen in het gebied.

Omschrijving:
Onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om via beheermaatregelen de voormalige vuilstortplaats meer geschikt te maken als foerageergebied voor grote hoefdieren (zwijnen, reeën en edelherten) en het wild beter zichtbaar te maken voor toeristen en recreanten. De gemeente Hattem gaat hierover in gesprek met de provincie Gelderland. Het is in ieder geval belangrijk dat in het gebied voldoende dekking aanwezig is in de vorm van bos, bosschages of struweel. Voorgesteld wordt de bosranden rondom de voormalige vuilstortplaats met Europese en Amerikaanse eiken in te richten om zo een continu voedselaanbod voor grote hoefdieren te bieden. Ook zijn poelen belangrijk. Het wild kan hieruit drinken en hierin baden. Om het gebied aantrekkelijk te maken, kunnen ook enkele wildakkers aangelegd worden, waarop het wild kan foerageren. Daarnaast moet de rust gewaarborgd blijven. Dat betekent dat in het gebied voldoende plekken afgesloten moeten zijn voor betreding. Vooral de wildakkers en poelen moeten in een rustige omgeving liggen. Op plekken waar dit mogelijk is, worden wildobservatieplekken gecreëerd.

Initiatiefnemer:
Gemeente Hattem

Overige betrokken partijen:
Provincie Gelderland

Uitvoerende partij:
Nader te bepalen.

Van toepassing op deelgebieden in landschapsvisie:
Gebied ten zuiden van Hattem

Indicatie kosten:
Pm.

Financieringsmogelijkheden:

[11] Uitvoeringsparagraaf 2012 2025.Project R 8, onderaan. Groen = initiatie, rood = uitvoering.

n

Project	Korte termijn 2012	Middel-lange termijn 2012 - 2016	Lange termijn 2016 - 2025
Natuur en water			
NW.1 Gebiedsvisie Uiterwaarden (onderdeel landschaps-ontwikkelingsplan)			
NW.2 Realisatie Hattemerpoort			
Landschap en cultuurhistorie			
LC.1 Visie op landschappelijke inpassing Hanzelijn			
LC.2 Gebiedsplan Zoekzone landschappelijke versterking (onderdeel landschapsontwikkelingsplan)			
LC.3 Gebiedsvisie Landgoed Molecaten en omgeving (onderdeel landschapsontwikkelingsplan)			
LC.4 Uitloopgebied Assenrade (onderdeel landschaps-ontwikkelingsplan)			
LC. 5 . Opstellen Gebiedsuitvoeringsprogramma (GUP) Groene diensten			
Economische dragers			
E.1 Herontwikkeling 't Veen		*extern initiatief*	*extern initiatief*
E.2 Herontwikkeling locatie Saturn Petfood	n.v.t.		
E.5A Herontwikkeling vrijkomende (ijsbaan)locatie			
E.5B Realisatie IJsbaan			
E.6 Woningbouw Assenrade			
Landbouw			
L.1 Gebiedsvisie deelgebied "Polder" (onderdeel land-schapsontwikkelingsplan)			
L.2 Visie op ontwikkeling paardenhouderij			
Recreatie en toerisme			
R.1 Opwaarderen Apeldoons kanaal			
R.2 a Hattem aan de IJssel fase 1 (gerealiseerd 2010)	n.v.t.		
R.2 b Hattem aan de IJssel fase 2 (geplande realisatie 2011)	n.v.t.		
R.2 c. Hattem aan de IJssel fase 3			
R. 2 d. Hattem aan de IJssel fase 4			
R.3 Uitbreiding jachthaven (reeds gerealiseerd)	n.v.t.		
R.5 Fietsverbinding Hattem - Heerde via Hoenwaard			
R.6 a Zwemvoorziening bij de Marke R.6. b Kulturhus bij de Marke			
R.7 Quick scan Clustervisie voor Cluster Hattem - Olde-broek			
R.8 Herontwikkeling voormalige stortplaats			

Financiering, 100 % door gemeente:

Uitgevoerd in 2011				
R.8 Herontwikkeling voormalige stortplaats	5	2013	100 % gemeente	• 5 opnemen op begroting •
R. 9 Wandelroutenetwerk Hattem. Heerde.				

Project R.8:

Project R.8 Herontwikkeling voormalige stortplaats
Deze aantrekkelijke locatie op de Veluwe wordt voorzien van een nieuwe recreatieve of natuur functie. Er bestaan kansen voor ontwikkeling in het kader van de Hattemer poort. Dit biedt kansen om een duurzaam ecologische en economische ontwikkeling te realiseren.

Wat gaan we ervoor doen?
Geen acties

Gemeentelijk programma: Cultuur en recreatie
Motivatie: economisch en ecologisch duurzame locatieontwikkeling
Wie neemt het initiatief: gemeente Hattem
Betrokken partijen: provincie Gelderland
Planfase:
Wanneer: vanaf 2013
Ambtelijk uren: €5.000,-- (alleen ambtelijke uren)
Cofinanciering: provincie Gelderland / ecologische poort

[12] Bron PbH, 29-03-2021, pagina 16.

[13] Besluit omgevingsrecht artikel 3.4. Gedeputeerde Staten van de provincie waar het project in hoofdzaak zal worden of wordt uitgevoerd, zijn bevoegd te beslissen op een aanvraag die betrekking heeft op een activiteit in, op, onder of over een plaats waar de in artikel 8.49 van de Wet milieubeheer bedoelde zorg met betrekking tot een gesloten stortplaats wordt uitgevoerd.

Omgevingsverordening, Afdeling 3.1 Gebruik gesloten stortplaatsen
Artikel 3.1 (verbod gebruik gesloten stortplaats)

1. Het is verboden handelingen te verrichten die de uitvoering of werking van een nazorgmaatregel kunnen belemmeren of aantasten.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op:
    a. het treffen van een nazorgmaatregel;
    b. een vergunningplichtige activiteit.

Artikel 3.2 (ontheffing verbod gebruik gesloten stortplaats)

1. Gedeputeerde Staten kunnen een ontheffing verlenen van het verbod, bedoeld in artikel 3.1, eerste lid, als het belang dat de gesloten stortplaats geen nadelige gevolgen voor het milieu veroorzaakt, zich daartegen niet verzet.
2. Aan een ontheffing kunnen Gedeputeerde Staten in ieder geval voorschriften verbinden om:
    a. de bereikbaarheid van de nazorgmaatregel te garanderen;
    b. aantasting van de nazorgmaatregel te voorkomen;
    c. te voorkomen dat de uitvoering van de nazorg wordt belemmerd.

Dat het een gesloten stort betreft komt regelmatig terug in de correspondentie, ook bij de provincie (zie bijvoorbeeld onderstaande screensave). De gemeente is er onder andere op 28 juli 2018 op gewezen.

Volgens mij gaat het over een gesloten stortplaats die onder de Nazorgbepalingen van de Wet Milieubeheer valt. Vanuit een vorige functie weet ik dat de provincie daarvoor ook bevoegd gezag is: neem dan contact op met mijn collega [redacted] via [redacted]@gelderland.nl of via 06 – [redacted]

[14] Voor compensatie en vrijwillige natuurverbetering is geen subsidie beschikbaar. Hier worden PbH en de gemeente (onder andere in mei 2020 door de provincie op gewezen.

[15] Bron: Pbh, 29-03-2021: "*De provincie zal vragen of het niet direct compleet natuur kan worden: het huidige plan zonder zonnepanelen. Er is dan geen financiering voor ontwikkeling als natuur. En er moet hier of waar anders ruimte gevonden worden voor duurzame energie-opwekking*".

Wethouder Schipper bij Omroep Gelderland (26 juni 2020):

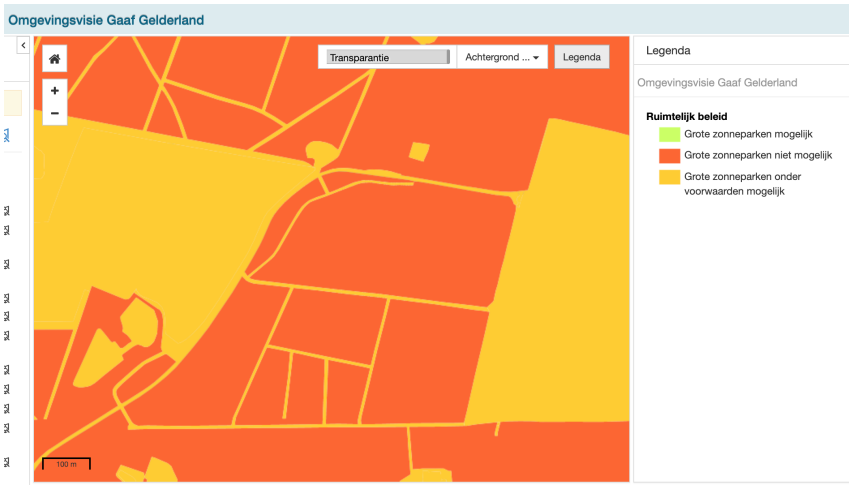
tijd zullen op die grond verschillende bedrijven gebouwd worden. Al die kostbare grond, om dat dan in te zetten voor zonnepanelen, met een geringe financiële opbrengst, dat zou heel jammer zijn.'

[16] Het ontwerp van dd Omgevingsvisie Gaaf Gelderland lag van 14 juni tot en met 18 augustus ter visie. Uit de bespreking van ze zienswijze van gemeente Hattem:

> m) De gemeente Hattem wil graag de locatie van de oude stort toegevoegd hebben in de visieschets als mogelijke locatie voor zonneparken.

22

[17] Omgevingsvisie Gaaf Gelderland, 2018. Locatie Oranje Nassaulaan.

[18] Omroep Gelderland, 26 juni 2020, https://www.gld.nl/nieuws/2455311/plan-voor-zonnepanelen-in-hattemse-natuur-stuit-op-weerstand

'Op deze plek komen veel wilde zwijnen en reeën, en er groeien nu al bijzondere planten', legt Alex de Meijer namens Natuur en Milieu Gelderland uit. 'De gemeente noemt het een voormalige vuilstort. Maar de Veluwe is vergeven van voormalige vuilstortplaatsen. Die zijn allemaal allang afgedekt en onderdeel van de omgeving geworden. Dit is nu echt een natuurgebied.'

Nog slechts een onderzoek

Wethouder Auke Schipper begrijpt niet goed waar de onrust vandaan komt. 'Ik ben een beetje verrast door deze brief', zegt hij. 'Vooral omdat we nu alleen nog maar toestemming geven voor een onderzoek naar die locatie. Uit dat onderzoek zal moeten blijken of we hier zonnepanelen kunnen neerleggen, en hoe we dan tegelijk de natuur kunnen versterken.'

[19] Versie 1.1., april 2020.

Zon op de stort

De gemeente is met de provincie in gesprek om de voormalige stortplaats te voorzien van zonnepanelen. De Provincie ziet mogelijkheden ondanks dat het gebied onderdeel is van het Gelders Natuur Netwerk.

[20] Beleidskader, Collegevoorstel, 11 mei 2020, pagina 22.

2. Buiten de Natura 2000-gebieden Veluwe en Veluwerandmeren en het Gelders Natuurnetwerk (ecologische hoofdstructuur), zoals begrensd in de Omgevingsverordening Gelderland. Voor de voormalige stortplaats wordt in overleg met Provincie een uitzondering gemaakt.

De raad amendeert dit op 29 juni naar een onderzoek.

[21] De VLMH heeft hier een wob verzoek bij de provincie aan gewijd, maar ook een algemeen onderzoek is er niet geweest.

[22] Provincie 11 juli 2021 aan Mars (een half jaar later wordt dit formele standpunt nogmaals mondeling bevestigd).

> Antwoord 4: Er is ten aanzien van de opzet van het plan na het besluit van 23 juni 2020 geen ambtelijke of bestuurlijke communicatie gevoerd tussen gemeente en de provincie:
> 1. Het is geen prioritair energieproject voor de provincie om grootschalige energie op te wekken. De provincie heeft

[23] Binnen de provincie liepen de ideeën van de afdeling RO/Energie om zonneparken op GNN mogelijk te maken al snel vast in de weerbarstige realiteit van nationale beschermende regels voor natuur. De omgevingsverordening werd in 2021 iets aangepast tot de ruimte die het Barro geeft. Volgens de provincie had die aanpassing echter niets te maken met de energietransitie maar met de omgevingswet (mail aan Mars, juli 2021).
De omgevingsverordening maakt een uitzondering onder strenge voorwaarden voor grootschalige zonneparken mits deze een regionaal belang hebben. Maar ook bij groot maatschappelijk belang blijft compensatie verplicht.

[24] Artikel 2.54a (wijziging begrenzing Gelders natuurnetwerk en Groene ontwikkelingszone)
Gedeputeerde Staten kunnen de begrenzing van het Gelders natuurnetwerk en de Groene ontwikkelingszone wijzigen:

1. voor een verbetering van de samenhang of een betere planologische inpassing van het Gelders natuurnetwerk en de Groene ontwikkelingszone, voor zover:
    a. de kernkwaliteiten van het Gelders natuurnetwerk en de Groene ontwikkelingszone behouden blijven; en
    b. de oppervlakte van het Gelders natuurnetwerk ten minste gelijk blijft;
2. voor de toepassing van paragraaf 2.6.1; of
3. voor zover er op 17 oktober 2014 sprake was van een onherroepelijk bestemmingsplan met daarin bestemmingen die strijdig zijn met de begrenzing van het Gelders natuurnetwerk en Groene ontwikkelingszone.

[25] Aanwijsbesluit, kenmerk PDN/2014-057. In Hattem wordt vakantiepark de Leemcule geëxclaveerd. Uitspraak Raad van State in 2016.

[26] Ook dit zoekgebied was niet van de kaart te krijgen, terwijl we vanaf het begin bevestiging hadden dat een zonneveld daar uitgesloten was en dat doorgaven. Het verklaart voor fracties wellicht hun verwarring over het nieuwe zoekgebied op de ecologische verbindingszone tijdens de besluitvorming. Omwonenden en grondeigenaren wisten van niets en waren onaangenaam verrast. We hebben de raad uitgebreid geïnformeerd waar het zoekgebied vandaan kwam.

[27] De VLMH heeft herhaaldelijk aandacht gevraagd voor de bedroevende kwaliteit van de Hattemse input in de RES 1.0, bij de raad en in de media (uiterwaarden: al uitgesloten, windmolen op de voetbal), niets hielp. De enige constante was het kleine initiatief aan de Nassaulaan waarvoor heel veel moeite gedaan werd.

De RES-organisatie hield in december 2020 een sessie met stakeholders waarbij voor het eerst ingezoomed werd op naar specifieke gebieden. In deze sessie werd Hattem niet behandeld, maar de kaart van Hattem was zichtbaar. De locatie aan de Nassaulaan was niet opgenomen. 't Veen stond er nog als zoekgebied voor grootschalige zonneparken op, net als Natura 2000/GNN in de uiterwaarden. Vergunde projecten waren daarentegen nog niet opgenomen. De laatste sessie van de RES waarin Hattem aan de orde zou komen werd afgelast, vanwege discussies over windenergie in de betrokken raden.
Vervolgens bleek de locatie toch weer te zijn toegevoegd:

Email 24 februari 2021. Mars aan RES projectorganisatie:

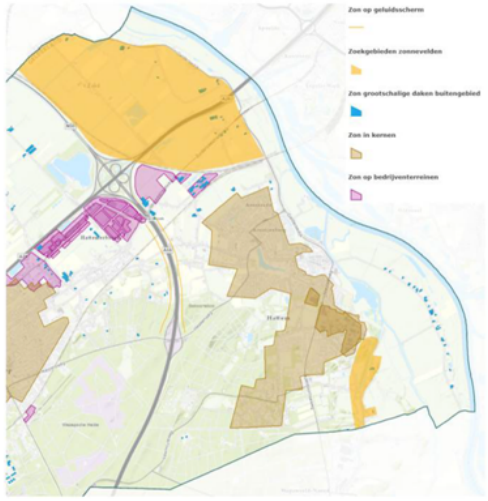
> We hebben inmiddels het rapport.
>
> 'Voormalige vuilstort" (pagina 34: Ook de voormalige vuilstorten kunnen onder deze bouwsteen worden benut. Een lokatie in aan de Nassaulaan in Hattem staat als bedrijfsterrein op de kaart (pagina 10).
>
> In de sessie in december stond deze lokatie niet op de kaart. Bij navraag bleek dat te kloppen. Alleen vergunde projecten stonden immers op die kaart bij zonneparken (email 17 december 2020). Het terrein aan de Nassaulaan Hattem was niet opgenomen.
>
> Ik heb u vervolgens informatie gestuurd over projecten die al vergund waren, met referenties naar officiële publicaties, maar die toch niet op de kaart stonden. Er zou bij gemeenten navraag gedaan worden. Toch staan deze vergunde projecten in Oldebroek en Hattemnog steeds niet op de kaart op pagina 10 maar wel de Nassaulaan als bedrijfsterrein?
>
> Wij hebben elke keer dat we aanwezig waren commentaar geleverd op deze locatie, welke eerst als bedrijfsterrein op de kaart stond en later - ook foutief - als bedrijfsterrein/voormalige stortplaats (het is een gesloten stortplaats, juridisch iets anders) maar vooral toch al dertig jaar in het buitengebied bestemming bos heeft. Het valt onder natura 2000/ GNN.

Hierna verwijdert de projectorganisatie de locatie van de kaart. Dit zei de provincie: 21 juli 2021 provincie aan VLMH:

Antwoord 6: De gemeente heeft het project aangeleverd voor de RES. De wijze waarop dit gebeurd is, zal bij de gemeente moeten worden opgevraagd. Het onderwerp heeft niet op de agenda gestaan van de stuurgroep. De enige documenten

Het college en de raad slaan waarschuwingen over het voorzorgbeginsel bij Natura 2000 in de wind. De raad wijst een amendement om het zoekgebied aan de Nassaulaan (nu 'bouwsteen' genoemd) niet op te nemen en om stakeholders te betrekken (amendement Hattem Centraal en D66) af. Tot op de dag van vandaag is er verwarring over de status van dit 'zoekgebied'.

[29] PlanMER bij de omgevingsvisie Hattem (2022):

Figuur 2-3 Zoekgebieden zon RES 1.0

In dit MER wordt aanvullend kwalitatief onderzocht waar, onder voorwaarden, ruimte is voor kleinschalige of grootschalige zonnevelden, welke verschillen in effecten te verwachten zijn van enkele grote velden versus meerdere kleine en met welke (landschappelijke en ecologische) randvoorwaarden rekening moet worden gehouden.

- In de RES 1.0 worden alleen zoekgebieden voor zonnevelden in deelgebieden Polders en Veluwerand aangegeven.
- In de omgevingsvisie Gaaf Gelderland worden meer locaties weergegeven als 'zonnevelden onder voorwaarden mogelijk'.

[30] Raadsbesluit nr 19.

Gelezen het voorstel van het College, no. 47446, d.d. 1 februari 2022;

Besluit:

1. In te stemmen met de Reactienota zienswijzen Ontwerp-Omgevingsvisie.
2. In te stemmen met het planMER, inclusief de aanvulling op de planMER.
3. De Omgevingsvisie voor Hattem vast te stellen.
4. Met de vaststelling van de Omgevingsvisie, de Structuurvisie gemeente Hattem 2025 (ook wel Ruimtelijk ontwikkelingsplan) in te trekken

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Hattem, gehouden op 7 maart 2022.

[31] De timing was wel vaker intrigerend. Zo kwam de gedeputeerde met een persbericht – speciaal gericht op Hattem - tussen de raadscommisie- en raadsvergadering in waarin het beleidskader vastgesteld werd. Helaas kunnen we maar een fractie van wat we weten in deze brief kwijt.

[32] Collegebesluit 2017: samen met bewoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties:

9.	**O&A**	**Van der Heeden**	Klimaatnotitie Hattem 2018-2021	Het is tijd voor herbezinning op de gemeentelijke klimaatopgave. Het (regionale) klimaatactieprogramma 2013-2016 is afgerond en het rijk en de provincie verwachten een stevig lokaal antwoord op het landelijke Energieakkoord. De gemeente wil daar graag aan tegemoetkomen en een forse bijdrage leveren aan het proces van energietransformatie. Daarnaast bestaat de wens, geïnspireerd door Samen Hattem, om in de uitvoering nadrukkelijk aansluiting te zoeken bij wat leeft binnen de Hattemse samenleving. Participatie is een kernbegrip in dit proces. De energietransitie komt enkel op tijd tot stand wanneer dit gezamenlijk wordt opgepakt. De gemeente wil deze opgave daarom graag samen met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties volbrengen.	De klimaatnotitie vast stellen.	Conform besloten, na de toezegging van de wethouder dat 1. voor 1 maart 2018 een uitvoeringsplan zal worden geformuleerd aan de hand van het gedachtengoed uit de aangeleverde amendementen en motie (zie onder) en van eventuele ideeën van betrokken Hattemers; 2. daarna in een tweede fase een breder plan zal worden uitgewerkt via een participatietraject.

11 mei 2020 beleidskader 'hernieuwbare energie.

> De RES is niet alleen een strategie, het is ook een manier van samenwerken en een proces om te komen tot gedragen plannen waarmee de nationale doelstelling gehaald wordt. Hiervoor dient een uitnodigend proces rond de RES te worden vormgegeven waarin de participatie van belangengroepen, bedrijven en bewoners is verankerd. Door hen aan de voorkant te betrekken bij de vertaling van de nationale ambitie naar het regionaal niveau en de belangen die er spelen duidelijk en plek te geven in het proces van afweging en keuzes, zal dit het draagvlak vergroten.

Dat de input van lokaal moet komen is ook bekend. PbH zegt er het volgende over:

> In RES 1.0 worden ideeën uitgewerkt om waar mogelijk stappen te zetten naar projectlocaties en/of het starten van een programmatische uitvoeringsorganisatie, zodat de projecten na het concept RES concreet uitgewerkt en opgepakt kunnen worden. (na 01 juni 2020)
>
> De RES kan alleen succesvol zijn als het een participatief proces kent waarin lokale (maatschappelijke) partijen en bewoners van begin af aan worden betrokken. De regio onderscheidt twee typen participatie:
> - Participatie van RES partners (overheidsparticipatie)
> - Participatie van inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties (burgerparticipatie)
>
> ***Het primaat voor participatie met inwoners ligt bij de gemeenten. Zij organiseren het participatieproces met eigen inwoners en bedrijven.***

De raad trekt eind 2019 'participatie' naar zich toe met een motie (16 dec 2019), en beperkt dit een inloopavond. De lijn naar de regio blijft beperkt tot gemeente en PbH.

Ook bij de RES-regio blijkt participatie vooral een 'vinkje'. We zijn elke sessie erbij maar dit blijft vooral beperkt tot informatie halen, en 'meegenomen worden'. De regio verwijst voor input van zoekgebieden naar lokaal en lokaal verwijst ons naar de regio. Alleen op strikt juridische zaken, zoals besluiten op een zoekgebied op natura 2000 voordat er een vergunning is, wordt op een gegeven moment gereageerd.

Op 16 mei 2021 waarschuwt de VLMH de raad nogmaals dat lokale input naar de RES niet geregeld is, dat naast de gemeente alleen PbH betrokken is, en vraagt de raad om lokaal een werkgroep op te zetten voor input in de RES.

Omroep Gelderland belt 'stakeholders' op regioniveau na (31 mei 2021):
https://www.gld.nl/nieuws/7048688/organisaties-verbaasd-wie-zegt-dat-wij-betrokken-zijn-bij-regionale-energie-strategie

> "Hier heeft iemand met een hele dikke duim en een grote fantasie een zo groot mogelijke lijst proberen samen te stellen." Een lid van een van de organisaties die op de lijst genoemd worden, heeft geen idee hoe zijn organisatie daar op terecht is gekomen. "Ik zou niet eens weten wat wij met de RES te maken zouden hebben. Ik kan echt niets verzinnen."

Een amendement om participatie na de vaststelling van de RES 1.0 goed te regelen wordt door de raad verworpen.

[33] Alleen PbH, direct belanghebbende bij het initiatief, wordt door het college bij het opstellen van beleidskader Hernieuwbare energie' waarin een project binnen beschermde natuur als voldongen feit was opgenomen, betrokken (raadsvoorstel 1 juli 2020). In het document is, ironisch genoeg, een heel hoofdstuk aan participatie gewijd. Uit de raadsinformatie:

Communicatie

Het concept beleidskader is becommentarieerd door Powered by Hattem.

[34] Een voorbeeld, email gemeente Hattem naar provincie 20 februari 2019:

In de plaatjes van de RES is het gebied bewust ingekleurd als zon.

[35] Rapportage op programma duurzaamheid

2.3.5 Powered by Hattem

De samenwerking met Powered by Hattem (PbH) heeft concrete geleid tot de volgende resultaten:

- **Deelname in het zonnepark Wielink;**
- **Een inventarisatie van alle beschikbare bedrijfsdaken in de gemeente Hattem om zonnepanelen te plaatsen;**
- **Samenwerking bij het voorbereiden van de aanvraag omgevingsvergunning voor het plaatsen van zonnepanelen op de voormalige vuilstort;**
- **Een eerste tranche van ongeveer 800m2 beschikbaar dak op de bedrijfspanden op bedrijventerrein Netelhorst;**

[36] GAZO-prijs. De criteria om mee te dingen naar de GAZOprijs:
Er is sprake van een consortium, de eigenaar (gemeente maakt onderdeel uit van consortium) en de gemeente (B&W en ambtenaren staat positief tegenover en moet een regierol willen hebben

De projectleider van de RES Noord Veluwe bemoeit zich er persoonlijk mee. De gemeente vertelt de VLMH dat het college neutraal is over het initiatief nádat het college besloten heeft mee te werken aan de GAZO-prijs (waarvoor ze positief moeten zijn) en toestemming gegeven heeft aan PbH om het initiatief in te dienen.

De criteria over de vereiste positie van het college van B7W waren bij de gemeente en wethouder bekend. De inhoud van de aanvraag is bekend en gecheckt door de gemeente voordat PbH deze instuurt. De wethouder is door ons geïnformeerd dat het aan geen enkel criterium voldeed. Het maakt geen verschil. Er wordt een RI gemaakt en er volgt een persbericht in de Hattemer. Dat het initiatief niet door de eerste selectie komt, is door de gemeente nooit publiek gemaakt.

[37] Het initiatief werd mogelijk gemaakt in het concept-bestemmingsplan buitengebied (datum van de plankaart 1 juli 2021).

Artikel 34 Zonnepark (gebruiksactiviteit)

De gronden mogen worden gebruikt voor een zonnepark.

Er wordt aan geen enkele instructieregel uit de omgevingsverordening voldaan. Landschappelijke inpassing wordt niet nodig geacht: er staan immers al bomen omheen. In de concepten van de omgevingsvisie staat het project tot op het allerlaatst als ‘fait accompli’.